



# Nederland is onderverzekerd

**Een individueel, maar ook vooral  
een maatschappelijk probleem**

Januari 2021

---

[kpmg.nl](https://www.kpmg.nl)



# Introductie

Van oudsher heeft Nederland altijd een grote verzekeringsdichtheid gehad. Het geeft ook een goed gevoel om te weten dat de nadelige financiële consequenties van vervelende gebeurtenissen worden opgevangen door een verzekeringspolis. Natuurlijk zijn er naast de financiële strop ook nog andere gevolgen van nare gebeurtenissen. Het is echter een hele zorg minder als de financiële kant in ieder geval goed is gedekt. In vele minder welvarende landen is dat nog lang niet altijd het geval.

Opvallend is wel dat we in Nederland het laatste decennium een afnemende trend zien in de verzekeringsdichtheid bij levensverzekeringen. Deze zorgelijke ontwikkeling betreft alle vormen van levensverzekering en dit heeft meerdere oorzaken:

- De afschaffing van de fiscale aftrekbaarheid van de aflossingsvrije hypotheek;
- De introductie van het fiscaal faciliteren van banksparen;
- Het provisieverbod voor overlijdensrisicoverzekeringen;
- De afschaffing van de verzekeringsplicht voor overlijdensrisico bij NHG;
- De negatieve publiciteit die is ontstaan rondom beleggingsverzekeringen.

De eerste vier oorzaken zijn politiek ingegeven, maar de verzekeraars en het intermediair hebben ook een rol gehad. Zij hebben te weinig gedaan om consumenten te wijzen op de nadelige consequenties van bepaalde keuzes en de risico's die daardoor ontstaan. De negatieve publiciteit rondom beleggingsverzekeringen hebben de verzekeraars en het intermediair vooral aan zichzelf te wijten. En blijkbaar lukt het verzekeraars niet goed om dit achter zich te laten en om voldoende nieuwe transparante beleggingsverzekeringen aan te bieden met duidelijke communicatie en een goed advies.

# Meerdere vormen van onderverzekering

De individuele levensverzekeringen zijn op hoofdlijnen in te delen in:



overlijdensrisicoverzekeringen;



verzekerde opbouw van kapitaal;



verzekerde uitkering van een pensioen.

Voor elk van deze categorieën geldt dat er in Nederland sprake is van een toenemende mate van onderverzekering.

Veel mensen denken liever niet aan de dood. Dat is begrijpelijk. Toch sterven er ieder jaar zo'n 20 tot 25 duizend Nederlanders tussen de 30 en 65 jaar. Dat is ongeveer drie op elke duizend. En velen van hen laten een gezin met kinderen achter. Een gezin met een ongelofelijk verdriet, maar daarnaast ook met financiële zorgen door het wegvallen van één van de kostwinners. Het is erg om naast het verliezen van een naaste ook nog je huis met alle herinneringen en een deel van je welvaart te verliezen. Veel Nederlanders hebben geen of een onvoldoende verzekering die de nabestaanden financieel onbezorgd achterlaat. Het gaat dan niet om de uitvaart. Die is vaak wel goed verzekerd. Het gaat om veel grotere financiële gevolgen zoals het wegvallen van een deel van het gezinsinkomen. Dit is niet alleen een probleem voor het gezin, maar deze toenemende onderverzekering wordt ook steeds meer een maatschappelijk probleem. Lees meer door [hier](#) te klikken.

Velen met een vermogen in Box 3 ergeren zich aan de hoge belasting die ze betalen terwijl ze nauwelijks rendement behalen. Zij kunnen natuurlijk gaan beleggen, maar zonder voldoende kennis en advies kunnen daaraan veel grotere risico's kleven dan veel mensen bereid zijn te nemen. Er bestaat naast een hoger rendement namelijk ook behoefte aan beheersbare risico's en eventueel minimale garanties gebaseerd op een deskundig advies. Met een beleggingsverzekering valt dit te realiseren.

Echter ook hier zien we een toenemende onderverzekering. Veel mensen zijn niet in staat om op een veilige manier voldoende buffers op te bouwen. Zowel individueel als maatschappelijk is hieraan wel een grote behoefte. Lees meer door [hier](#) te klikken.

Een grote groep mensen heeft weinig kennis van het pensioen dat ze later tegemoet kunnen zien. Dat is eigenlijk altijd al zo geweest. Wel is pensioen de laatste tijd vaker in de publiciteit. Het gaat dan veelal over de lage rente en over onvoldoende dekkinggraad van pensioenfondsen met als gevolg kortingen op de pensioenuitkering en hogere premies. En momenteel staat ons een grote herziening van het pensioenstelsel te wachten. Veel mensen weten echter niet wanneer ze pensioen krijgen, hoe hoog hun pensioen zal zijn en of het wel voldoende lang wordt uitgekeerd. Want als een grote groep gepensioneerd opeens geen pensioen meer ontvangt en hierdoor mogelijk nog jarenlang op bijstandsniveau moeten leven, kun je gerust stellen dat we een maatschappelijk probleem hebben. Lees meer door [hier](#) te klikken.

## Oproep

Zoals in de voorbeelden hierboven en via het doorklikken op de links is te lezen, staat Nederland als gevolg van meerdere vormen van onderverzekering een steeds groter wordend maatschappelijk probleem te wachten. Veel mensen zijn zich niet bewust van de risico's die ze lopen. Het is de maatschappelijke plicht van de overheid, consumentenorganisaties, verzekeraars, het intermediair en in sommige gevallen werkgevers om de mensen voor te lichten en hierover te adviseren en daarmee de bewustwording te vergroten.

De beroepsgroep die de risico's van onderverzekering het beste kan overzien en kan inschatten, is het Actuariële Genootschap. Het is dan ook aan de actuarissen om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen en genoemde partijen bij te staan om de bewustwording onder Nederlanders te vergroten. De auteur is actuaaris AAG en partner bij KPMG.

Egbert Kromme





# 1. Overlijdensrisicoverzekeringen

**Tot 2012 hadden veel gezinnen met een koophuis nog een overlijdensrisicoverzekering die bij overlijden van één van de kostwinners de volledige aflossingsvrije hypotheek van het huis uitbetaalde. In veel gevallen kon het gezin daardoor in het huis blijven wonen, met zeer lage toekomstige woonlasten. Daardoor bleven de totale maandlasten betaalbaar, zeker als er ook een nabestaandenpensioen was meeverzekerd en er een spaarsaldo of beleggingssaldo voor de aflossing van het huis beschikbaar kwam. Deze goede maximale overlijdensrisicoverzekering werd vaak verplicht gesteld door de hypotheekverstrekker en zonder een dergelijke verzekering kon je geen hypotheek afsluiten.**

Doordat sinds 2013 de rente voor een aflossingsvrije hypotheek voor nieuwe leningen niet meer fiscaal aftrekbaar is, worden deze hypotheekleningen nauwelijks meer gesloten. Sindsdien is vooral de annuïtaire hypotheek populair, waarbij wordt de schuld in maximaal 30 jaar volledig afgelost. Tevens is de maximale leencapaciteit in de afgelopen jaren steeds verder afgenomen. Het risico voor de hypotheekverstrekker daardoor veel kleiner geworden en neemt gedurende de looptijd steeds verder af. De hypotheekverstrekker is nu vaak al tevreden met een overlijdensrisicodekking die gedurende de looptijd alleen dekking biedt voor zover de hypotheekschuld groter is dan 70% van de waarde van de woning. Bij een 30-jarige annuïtaire hypotheek die initieel 100% van de waarde van de woning bedraagt, is dat niveau bij een gemiddelde stijging van de waarde van de woning met 1% al binnen tien jaar bereikt. Vanaf dat moment is geen overlijdensrisicoverzekering meer verplicht en vaak wordt deze dan ook niet meer afgesloten voor de periode daarna. Op die manier worden de maandlasten, die door de annuïtaire hypotheek bij de huidige rentestand al gauw twee keer zo hoog zijn dan bij de vroegere aflossingsvrije hypotheek, een klein beetje beperkt. Andere oorzaken waardoor steeds minder mensen een toereikende overlijdensrisicoverzekering hebben, zijn het provisieverbod en het afschaffen van de verplichting een overlijdensrisicoverzekering af te sluiten voor het verkrijgen van NHG.

Door de steeds verder toenemende levensverwachting zijn de overlijdensrisicopremies de afgelopen decennia flink lager geworden, net als de rente. Het bezuinigen op de overlijdensrisicodekking levert daardoor maar heel weinig voordeel op in de maandlasten terwijl de nadelen enorm zijn. Bij het overlijden van één van de kostwinners, moet nog wel met het resterende inkomen de volledige of een groot deel van de hypotheeklast of huur worden betaald die initieel was

aangegaan op basis van twee inkomens. Ook andere vaste lasten lopen door. Dat is voor veel gezinnen en nabestaanden een groot probleem, waardoor vaak het huis moet worden verlaten en het welvaartsniveau fors omlaag gaat. Er is sprake van een toenemende mate van onderverzekering waar dit voorheen niet het geval was. Dit leidt tot ernstige financiële consequenties voor nabestaanden die naast het verdriet om het wegvallen van een naaste, ook nog eens in financiële nood komen. Dit geldt zowel voor gezinnen met als zonder kinderen,

Hier ligt een belangrijke taak voor de hypotheekadviseurs en het intermediair die de focus niet alleen moeten leggen op zo laag mogelijke maandlasten maar juist ook op de betaalbaarheid hiervan in het geval van overlijden van één van de kostwinners. Ook het risico van arbeidsongeschiktheid en eventueel werkloosheid zou in hetzelfde advies door de hypotheekadviseur moeten worden meegenomen. Er zijn voldoende aanbieders van deze verzekeringen en er is meer dan voldoende concurrentie waardoor de premie voor een goede overlijdensrisicoverzekering zeer betaalbaar is. Door de verder toenemende levensverwachting zullen de premies voor de overlijdensrisicoverzekering ook in de toekomst laag blijven of nog lager worden.

En een overlijdensrisicoverzekering is niet alleen noodzakelijk voor kostwinners en voor de betaling van de hypotheeklasten. Het is een verzekering die iedereen nodig heeft die nabestaanden achterlaat, die financieel mede van hem of haar afhankelijk zijn. Dat geldt vooral ook voor huurders in de vrije sector die geen hypotheekadvies hebben gehad waarin de overlijdensrisicoverzekering ter sprake is gebracht. Het intermediair is prima in staat om berekeningen te maken op basis waarvan het financiële risico van overlijden in kaart wordt gebracht en daarin kunnen tevens de uitvaartkosten worden meegenomen. De premies vallen vaak veel lager uit dan veel mensen verwachten en de zekerheid die je ervoor krijgt is groot.

We hebben het hier niet alleen over de problemen van individuele gezinnen als gevolg van het overlijden van een ouder, maar dit is ook een maatschappelijk probleem. Zeker als het achterblijvende gezin met hoge schulden achterblijft en/of in de bijstand belandt. Dan draait de maatschappij op voor de kosten van onderverzekering. Hier zouden intermediairs, verzekeraars, consumentenprogramma's en de politiek hun verantwoordelijkheid moeten nemen en moeten zorgen voor voldoende voorlichting en advies.





## 2. Verzekerd opbouwen van kapitaal

**Er zijn veel en uiteenlopende doelen waarvoor mensen kapitaal willen opbouwen. Daardoor zal ook de horizon van geval tot geval verschillen. In sommige situaties zal behoefte zijn aan een minimum garantiekapitaal op de einddatum. In andere gevallen zal behoefte zijn aan een vast kapitaal bij overlijden. Sommige mensen zouden een vast bedrag per maand opzij willen leggen en anderen juist een variabel bedrag of een kapitaalstorting willen doen. Sommige mensen zouden het opgebouwde bedrag bij voortijdig overlijden graag aan hun nabestaanden willen nalaten en anderen juist niet. Ook zullen er mensen zijn die graag een minimaal bedrag beschikbaar willen hebben in het geval ze horen dat ze terminaal ziek zijn.**

Dit zijn allemaal wensen die met een gewone beleggingsrekening niet zijn te realiseren of te combineren. Ook een deposito of een spaarrekening is tegenwoordig niet meer geschikt voor de opbouw van kapitaal. En het percentage huishoudens dat actief belegt is erg laag. Waar mensen behoefte aan hebben, is een transparante en flexibele beleggingsverzekering met een duidelijke kostenstructuur. Een paar decennia geleden was er een grote variatie aan dit soort verzekeringen. Helaas ontbrak het in veel gevallen aan de gewenste transparantie, vaak waren kosten niet duidelijk gecommuniceerd en bij veel producten waren deze kosten (te) hoog. Ook ontbrak het in veel gevallen aan een goed advies vooraf waardoor uiteindelijk voor veel mensen het rendement achteraf tegenviel en de doelen niet zijn behaald. We kennen allemaal de rechtszaken die zijn aangespannen om te proberen alsnog compensatie te krijgen voor dit soort polissen.

Inmiddels is er veel veranderd, zowel in de wetgeving als in het toezicht, maar ook in de houding van de verzekeraars en de adviseurs. De klant staat centraal en zo hoort het ook. Echter, tegenwoordig worden door verzekeraars nog maar weinig beleggingsverzekeringen aangeboden en er wordt heel weinig reclame voor gemaakt. Wellicht is dit een gevolg van het verleden en zou actieve promotie van beleggingsverzekeringen de reputatie kunnen schaden. Het consequentie is wel dat de consument nu twee keer wordt benadeeld. In het verleden kwam dit door onvoldoende communicatie en transparantie en hoge kosten. Nu

ondervindt de consument nadeel omdat het aanbod van beleggingsverzekeringen is verschaald terwijl het eigenlijk een prima product is dat in vele behoeftes kan voorzien om verzekerd kapitaal op te bouwen met een acceptabel rendement en goed afgewogen risico's.

We kunnen zeker stellen dat sprake is van onderverzekering. De verzekeraars die de klant centraal stellen, zouden moeten zorgen voor voldoende aanbod van eerlijke en transparante beleggingsverzekeringen met een nette kostenstructuur en heldere communicatie waarbij risico en rendement op elkaar zijn afgestemd. Het is aan het intermediair om hier hun adviesrol op te pakken en consumenten actief te benaderen met de mogelijkheden die een beleggingsverzekering kan bieden en daarbij duidelijk en eerlijk te communiceren over zowel de risico's als het rendement. Het intermediair kan voor iedere consument met financiële doelen een beleggingsverzekering op maat samenstellen die past bij het risicoprofiel, de horizon, de financiële doelen en de gewenste mate van zekerheid. En een goed advies dat kan leiden tot een hoger rendement met transparantie over de kosten en de risico's mag best iets kosten.

Met het nieuwe pensioenakkoord zal de behoefte aan beleggingsverzekeringen alleen maar verder toenemen. Dat komt zowel vanuit werkgevers die de bestaande regeling beëindigen en werknemers een beleggingsverzekering laten afsluiten, als vanuit zelfstandigen die uitgebreidere mogelijkheden krijgen om zelf een beleggingsverzekering af te sluiten.

Het is evident dat de aangeboden beleggingsverzekeringen in het verleden hebben gezorgd voor een maatschappelijk probleem. Echter de afwezigheid ervan nu leidt ook tot een maatschappelijk probleem. Als gevolg van de demografische ontwikkelingen in de Westerse landen zal de extreem lage rente naar verwachting de komende decennia aanhouden waardoor sparen voorlopig niet meer zal renderen. Maar onze maatschappij heeft wel behoefte aan de mogelijkheid voor consumenten om op een aantrekkelijke manier buffers en kapitaal op te bouwen voor later en om daarop ook een redelijk rendement te behalen en het risico op verlies te beperken.



### 3. Verzekerd zijn van een goed pensioen

**Vroeger was het overzichtelijk. Iedereen kreeg vanaf 65-jarige leeftijd AOW (eerste pijler) en velen hadden daarnaast nog een pensioen van hun werkgever (tweede pijler), gebaseerd op 70% van het laatst verdiende loon. Maar die tijd is voorgoed voorbij.**

Mensen zonder pensioen via hun werkgever konden bij een verzekeraar terecht (derde pijler) zowel om kapitaal op te bouwen als om dit kapitaal vanaf pensionering in termijnen als pensioen uitgekeerd te krijgen. Maar ook anderen konden en kunnen nog steeds terecht bij een verzekeraar voor een stukje extra pensioen. Afhankelijk van of er nog fiscale ruimte is, kan dit zowel fiscaal gefaciliteerd als netto.

Wat we nu zien, is dat er vergeleken met vroegere tijden sprake is van onderverzekering. De pensioenen die in de toekomst worden uitgekeerd, zullen zonder aanvullende maatregelen minder riant zijn dan die van een vorige generatie. Binnen de derde pijler heeft nog steeds iedereen zelf de mogelijkheid om een hoger en/of een eerder ingaand pensioen te verzekeren, maar daar wordt lang niet door iedereen gebruik van gemaakt.

Ook zijn er steeds meer regelingen binnen de tweede pijler waarbij werknemers hun eigen pensioenkapitaal opbouwen. Tot 2016 mocht van het fiscaal gefaciliteerde pensioenkapitaal dat in de tweede pijler werd opgebouwd alleen een uitkering tegen een vaste rente worden aangekocht. Echter met de invoering van de “wet verbeterde premieregeling” mag hiervan nu ook een variabel direct ingaand pensioen worden aangekocht. En steeds meer verzekeraars bieden hiervoor een passend product aan waarbij de uitkering niet meer vast is maar afhankelijk wordt van het behaalde rendement dat gemiddeld naar verwachting hoger zal zijn dan de vaste rente.

Binnen de derde pijler was het altijd al mogelijk om in plaats van een vaste uitkering (lijfrente) ook een uitkering te krijgen in een vast aantal units in een beleggingsproduct. Deze optie wordt echter nauwelijks aangeboden door de verzekeraars waardoor veel pensioenkapitaal in de derde pijler via bankspaarproducten wordt uitgekeerd. Bankspaarproducten bevatten echter geen verzekeringselement. Het grote nadeel daarvan is dat het pensioen op een bepaald moment stopt terwijl iemand vanaf dat moment misschien nog wel 10 of 15 jaar in leven blijft. Dat kan

zowel in zeer goede gezondheid met nog steeds een hoog bestedingspatroon als in minder goede gezondheid met behoefte aan extra geld voor zorg op maat. Echter het pensioen is gestopt en er is alleen nog maar AOW.

Dit is een vorm van onderverzekering die nog niet heel bekend is omdat de meeste bankspaarproducten minder dan 13 jaar geleden zijn afgesloten en nu nog steeds uitkeren. Echter vanaf 2028 kunnen we verwachten dat de eerste gepensioneerden erachter komen dat hun inkomen ineens fors gaat dalen en dat ze mogelijk financieel afhankelijk worden van hun kinderen of dat ze hun huis uit moeten terwijl ze daar fysiek nog best jaren hadden kunnen blijven wonen en dat ook graag hadden gewild.

De verzekeraars en het intermediair kunnen dit probleem oplossen door samen met werkgevers de consumenten vooraf actief te wijzen op de risico's van een tijdelijke pensioenuitkering zoals bij bankspaarproducten. Verzekeraars bieden producten aan die levenslang uitkeren. Door de levenslange dekking zal de uitkering weliswaar iets lager zijn, maar de gepensioneerde is wel levenslang verzekerd van dit pensioen. En verzekeraars kunnen door een uitkering in units aan te bieden alsnog zorgen voor een gemiddeld hogere pensioenuitkering die wel levenslang wordt uitgekeerd.

Ook hier kunnen we spreken van een maatschappelijk probleem als straks een grote groep gepensioneerden met een redelijk tot riant pensioen tot de ontdekking komt dat ze opeens terugvallen tot bijstandsniveau en daardoor een groter beslag gaan leggen op allerlei sociale voorzieningen. Laten we niet vergeten dat er bankspaarproducten zijn afgesloten die vanaf 65 jarige leeftijd zijn gaan uitkeren en die stoppen zodra de gepensioneerde 85 wordt. Een gezonde, niet rokende, hoger opgeleide gepensioneerde heeft op dat moment nog ruim 10 jaar te leven waarvan vele jaren in goede gezondheid. Met alleen maar AOW. Er zijn zelfs gevallen bekend waarbij een drie jaar jongere vrouw vanaf haar 82ste al geen pensioen meer krijgt, terwijl ze zo'n 25% kans heeft om 100 te worden. Dat is 18 jaar zonder pensioen. Dat moeten wij in Nederland niet willen waar we altijd zo trots waren op ons goede pensioenstelsel.





© 2021 KPMG Advisory N.V., een naamloze vennootschap ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263682, lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited ('KPMG International'), een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

De naam KPMG en het logo zijn geregistreerde merken die onder licentie worden gebruikt door de zelfstandige ondernemingen die lid zijn van de wereldwijde KPMG-organisatie.